

David Hume a asociačné „škandály“ jeho myslenia

Andrej Démuth

David Hume patrí nepochybne k najvýznamnejším, ale zároveň aj k najkontroverznnejším britským mysliteľom novovekého a osvietenského obdobia. Pre niektorých je najvplyvnejším „anglicky píšucim filozofom – posledným z veľkého triumvirátu britských empirikov“ (Morris 2009), pre ďalších zasa vynikajúcim a dodnes neprekonateľným historikom Británie, pre iných epigónom britského empirického myslenia (Scruton).

Hume ako filozof inšpiroval mnohých. Kant sa vyznával, že práve Humova filozofia ho prebrala z dogmatického spánku, Jeremy Bentham priznal, že vďaka *Treatise...* mu spadli klapky z očí a o vplyve Huma na etiku a politickú filozofiu Adama Smitha niet pochyb. K Humovi sa hlásil Charles Darwin aj Thomas Henry Huxley, Albert Einstein ale aj logickí pozitivistí a tí, čo reagovali naň – probabilizmus a falibilizmus rúcajúci istotu vedeckého poznania (K. R. Popper) a wittgensteinovsko-rortyovská kritika nesamostatnosti zdôvodnenia filozofie. Humova filozofia zanechala stopy na psychologickom asociанизme, modernom skepticizme, kritike racionalizmu a preferencii citu (Rousseau), ale ovplyvnil aj časť kognitívnych vedcov a filozofov vedomia (napr. Antonio Damasio a Daniel Dennett). Edmund Husserl považoval Humov koncept skúmania mysle za predchodcu transcendentálnej fenomenológie, Etienne Gilson oceňoval jeho chápanie existencie, ktorú nemožno redukovať na esenciu (Moural, 1992, s. 16) a z Humovej kritiky poznania a totalitarizmu jedného náboženstva čerpá i postmoderna. Existujú dokonca úvahy, ktoré dokumentujú, že Hume nemal vplyv len na filozofiu a „humanities“, ale aj na celú kultúru a prinajmenšom na ráz jeho rodného mesta¹. Mesta, v ktorého srdci na centrálnej križovatke možno nájsť anticky štylizovanú Humovu sochu v nadživotnej veľkosti, mesta – kde jedna z najhlavnejších budov univerzity nesie Humovo meno a kde si síce s veľkým oneskorením, no predsa, uvedomili dosah a vývozný potenciál značky, ktorú Humovo meno poskytovalo.

¹ The Edinburgh Lecture by Dr. Nicholas Phillipson: Edinburgh - then and now: a modern Athens?, konanej 1. februára 2011 o 18.00 v Old College, Edinburgh university.

